

Arboretum Wespelaar

Koen CAMELBEKE

Het dendrologisch jaar 2012 begint pas in februari. Na een opvallend milde januari-maand zakken de temperaturen in de eerste twee weken van februari zeer diep. We meten zelfs -19°C in de Magnoliaweide maar ook eens -14°C en -13°C . Dit is een plots, ietwat onverwacht en zeer intensief winteroffensief. Ideaal om een aantal grotere werken uit te voeren want een goed bevroren ondergrond geeft ons de mogelijkheid om met zwaarder materiaal op de grasperken te komen zonder veel schade aan te richten. Op de parking wordt een zijweg aangelegd richting Arboretum; we brengen nieuwe grond aan op verschillende plaatsen; boomstronken worden verwijderd; enzovoort. Maar sneeuw gooit roet in het eten en het werk buiten wordt moeilijk en zwaar. Het spreekt voor zich dat vele planten niet gediend zijn met dit weer. De verliezen zijn groot, vooral bij de “borderliners” die niet helemaal winterhard zijn in onze contreien zoals *Magnolia laevifolia* ‘Michelle’ (zeer spijtig want de bloei was adembene-

mend), *Wollemia nobilis* (waren te klein om buiten te overwinteren), *Rosmarinus officinalis*, *Hebe pimeleoides* ‘Quicksilver’, *Caryopteris xclandonensis* ‘Heavenly Blue’, *Clematis armandii* ‘Apple Blossom’, *Ceanothus* ‘Concha’, *Clerodendrum trichotomum* (had ik ingezameld op 1795 m in Sichuan, China), *Ribes speciosum*, *Convolvulus cneorum*, *Pinus bhutanica*, *Betula luminifera*, om er maar enkele te noemen.

Maar andere soorten verbazen dan weer door hun onverwachte of verbazingwekkende winterhardheid. *Magnolia grandiflora* is en blijft, ondanks zijn reputatie, een goede winterharde en wintergroene plant. Van de vele *grandiflora*'s zijn er maar twee die schade vertonen: *Magnolia grandiflora* ‘Rosemoor’ en ‘Kay Parris’ en dan nog alleen op de jongste bladeren. Maar het zijn allebei jonge planten en dus is een oordeel iets te voorbarig. Een oudere plant die wel eens wat bladschade kan vertonen (jonge bladeren worden bruin) is *M. grandiflora* ‘Samuel Sommer’. Maar de schade is nooit zeer groot en de gigantische

bloemen elk jaar opnieuw maken ons mild in ons oordeel. Een andere verrassing is een jonge *Acer sempervirens*, wild verzameld in het Parnon gebergte in Z-Griekenland op zo'n 1500 m hoogte. *Acer sempervirens* staat binnen het genus bekend als één van de meest hitte- en droogtebestendige soorten. De koude maakte de plant bladverliezend. De, normaal gezien, groene bladeren werden niet bruin maar bijna wit. Ze zijn alle afgevallen in de vroege lente maar de plant kwam er helemaal door.

Maart is opvallend warm (tot 28 °C in de zon in de laatste week) en droog (17 mm) maar in april gaan de temperaturen naar beneden met zelfs vorst tot -3,5 °C in de Paasvakantie. Gelukkig valt het weer mee

wanneer we de International Dendrology Society op bezoek hebben naar aanleiding van hun 60e verjaardag.

De *Magnolia*'s, met uitzondering van de *Buergeria*-sectie, zijn teleurstellend [Ill. 1]. Wellicht is dit het slechtste jaar voor *Magnolia* bloei sinds ik beginnen werken ben bij Arboretum Wespelaar in januari 2002. Of zijn we wat té veel verwend geweest de voorbije jaren? In ieder geval is de combinatie van een warme januari, twee zeer koude weken in februari, en dan een nieuwe sequentie warm en koud fataal voor de *Magnolia* bloemen, zelfs al zaten ze nog beschermd in de knop. De bloemknoppen van ondermeer de Greshams, *soulangeana*'s, *sprengeri*'s en Nieuw-Zeelandse selecties waren bijna

1 – *Magnolia xloebneri* 'Leonard Messel' ondanks het slechte *Magnolia*jaar toch trouw op het appel. Arb. Wespelaar [K. Camelbeke, 26-03-2012]

volledig beschadigd. Strengere vorstschade maakt planten trouwens minder vitaal en dus gevoelig voor aanvallen van allerlei ziektes of parasieten. Zo zijn we een meer dan 20 jaar oude *Magnolia sprengeri* ‘Copeland Court’ verloren door een aantasting door de ongelijke houtkever (*Xyleborus dispar*) die typisch voorkomt op bomen in stress situaties. Deze plant had in het verleden nochtans twee sterren gekregen wat wijst op uitzonderlijke horticulturele kwaliteiten. *Magnolia sprengeri* is sowieso al mijn favoriete *Magnolia* en ‘Copeland Court’ heeft dan nog eens buitengewoon mooie helder roze bloemen op een bloeirijke boom [Ill. 2].

Het Marnefbos is een wezenlijk onderdeel van het Arboretum niet in het minst door de volwassen zomereiken die er zorgen voor leef-tijd, dimensie en gefilterd zonlicht. De collectie planten in de onderbegroeiing hebben het best naar hun zin maar de 120 jaar oude eiken zijn minder gezond. De natte lente en zomer zorgen voor een opvallend erge aantasting door meeldauw. Vooral jonge bladeren aan de top van de scheuten lijken volledig door de schimmel omgeven en vele van die bladeren zijn op de grond terug te vinden.

Een volwassen, gezonde eik moet zo’n aanval wel kunnen weerstaan maar onze eiken

2 – *Magnolia sprengeri* ‘Copeland Court’ in betere dagen.
Arb. Wespelaar [K. Camelbeke, 13-03-2007]

hebben al een aantal jaren een andere ongewenste gast: de eikenprocessierups. Ook deze zijn in opvallend groot aantal aanwezig dit jaar. De eiken op de parking, en dus het dichtst bij de speelplaats van de gemeenteschool, werden behandeld door biologische bestrijding met de bacterie *Bacillus thuringiensis*. Een gespecialiseerde firma maakt daarbij gebruik van een vernevelaar onder druk waardoor bomen tot 20-25 m doeltreffend behandeld kunnen worden. De resultaten waren zeer bevredigend en we moeten overwegen om volgend jaar meer eiken te behandelen tegen deze netelige rupsen. Zeker nu is gebleken dat andere experimenten om deze rupsen te bestrijden (feromoonvallen en kleefbanden) niet succesvol waren.

Steeds weer zijn bezoekers verbaasd wanneer ik hen vertel hoeveel planten we elk najaar verwijderen. En dit jaar was wat extra uitleg nodig omdat we Faith Roskrow, de curator van het Thorp Perrow Arboretum in North Yorkshire, op bezoek hadden. Ze vergezelde ons toen we de toer maakten waarin werd beslist welke planten moesten verdwijnen. In 2012 kaptten we in het Arboretum zo’n 70 kleine bomen of struiken. De belangrijkste reden om te kappen blijft natuurlijk de gezondheidstoestand van een plant. Planten die stervende zijn en dus geen toekomst hebben worden verwijderd. Het heeft weinig zin om bijna dode of ziekelijke planten in de collectie te laten. Ze zorgen voor een slordige, lelijke indruk en kunnen een bron zijn van ziektes. Zo werd bijvoorbeeld *Acer pycnanthum* gekapt (zeer erg geleden onder de vorst), *Malus coronaria* ‘Charlottae’ had een vreemde ziekte met allerlei kankers op de stam en takken, *Prunus* ‘Shirofugen’ lag gedeeltelijk plat op de grond, *Betula occidentalis* en *Magnolia denudata* zijn niet helemaal aangepast aan ons klimaat, *Prunus subhirtella* ‘Autumnalis’ was na meer dan 20 jaar “versleten”. Een tweede belangrijke reden om te kappen is natuurlijk

ruimte en/of esthetiek. Sommige planten belemmeren het zicht op andere planten of op focus punten of ze brengen onze bewust gekozen open ruimtes en zichtassen in het gedrang. Zo moesten bijvoorbeeld volgende planten eraan geloven: *Carpinus betulus*, wilde origine maar nam meer en meer ruimte in beslag en is nu niet direct de meest zeldzame of speciale soort; *Quercus ×warei* was met stip de leukste plant in het Arboretum; *Ilex aquifolium* ‘Ovata’ had een zeer open en onaantrekkelijke habitus; *Ilex aquifolium* ‘Silver van Tol’ belemmerde het zicht op de steeds mooi verkleurende *Hamamelis vernalis* ‘Sandra’ [Ill. 3]; *Magnolia* ‘Joe Mc Daniel’ werd gekapt om andere planten ruimte te geven.

Een derde reden om planten te verwijderen is identiteit. Sommige planten kunnen we niet op naam brengen omdat het bijvoorbeeld hybriden zijn en dan is het beter ze te vervangen door planten van gekende, wilde origine. Een studiedag kan daarbij natuurlijk een extra stimulans zijn. Zo werd *Fraxinus texensis* gekapt wegens fout en té groot; *F. angustifolia* wegens twee naast mekaar en één plant is zeker voldoende; *F. americana* ‘Variegata’ wegens lelijk; *F.* ‘Moraine’ wegens onzekere identiteit en lelijke ent en steeds terugkerend naar het type. Het kappen van planten brengt natuurlijk ook een aantal voordelen met zich mee. Dit jaar zijn we gestart met de uitbouw van onze xylotheek. Van alle interessante planten (wilde origine, botanische soorten) die werden gekapt wordt nu een schijf gedroogd, geschaafd en gepolierd en bewaard als didactisch materiaal. Daarenboven zorgen gekapte planten voor plaats, soms veel plaats. Een grote *Tilia ×euchlora* werd gekapt (identiteit onzeker en té groot op die plaats) en het is verbazingwekkend en hoopvol om te zien hoeveel plaats is vrijgekomen. We hebben vier kweekperken die zo goed als vol staan met jonge, nieuwe en interessante bomen en struiken. Het hebben van plaats om te planten is

dus nooit een overdreven luxe. En na 11 jaar werkzaam te Wespelaar kan ik beamen “les absents sont vites oubliés”. Maar geen nood: vorig jaar kregen meer dan 400 nieuwe planten een plaatsje in de collectie. De balans slaat dus nog steeds zeer positief uit.

Ook de zomer van 2012 kan onder de noemer “miserabel” worden gekatalogeerd. Maar ik moet wel zeggen dat de *Hydrangea*’s het wel naar hun zin hadden. Niet enkel *Hydrangea paniculata*, maar ook *H. quercifolia* en *H. macrophylla* waren in goeden doen in een zeer natte julimaand en eerste helft van augustus. En dit blijkt meer en meer een belangrijk genus voor ons te zijn aangezien deze voor de nodige belangstelling en interesse zorgen tijdens de zomermaanden wanneer het qua bloei en kleur toch eerder kalm is.

De herfst begint nogal langzaam maar zal uiteindelijk wel uitstekend worden. Vooral de gele kleuren zijn prominent aanwezig. Zelfs de *Magnolia*’s doen het zeer goed (*Buergeria*-sectie, *Magnolia macrophylla*, enz.).

En het blijft maar duren. Zondag 11 november is onze laatste dag open voor de bezoekers. Het is een zonnige dag en de kleuren zijn nog steeds prachtig. Warm geel tot oranje kleuren zijn overheersend en zelfs onze inheemse zomereiken zijn bewonderenswaardig.

3 – *Hamamelis vernalis* ‘Sandra’ is sensationeel in de herfst. Arb. Wespelaar [K. Camelbeke, 25-10-2004]

4 – Ook de inheemse zomereiken (*Quercus robur*) kleuren opvallend warm oranje in het late najaar. Arb. Wespelaar [K. Camelbeke, 14-11-2012]

Liquidambar styraciflua 'Lane Roberts' aan de Artoisvijver is hallucinant en zo ook *Acer rubrum* 'October Glory', *A. rubrum* 'Red Sunset', de vele selecties van *A. palmatum*. Een bezoeker verzoekt ons vriendelijk maar

kordaat om het Arboretum langer open te laten. Maar tegen eind november is de winter terug in het land en kruipen we gezellig bij het haardvuur. Dromend van een nieuwe lente.